

FRAGMENTÁLT APOKALIPSZIS-TÖRTÉNET

Rudinei Borges verse elé

Az amazóniai származású Rudinei Borges zavarba ejtő, műfajilag nehezen kategorizálható szövege tulajdonképpen fragmentált apokalipszis-történet. Az utolsó előtti pillanat perspektívájából feltáruló világ az összeomlás, a teljes széthullás világa, melyben a bölcsők üresen konganak, mint a sírok, meddő minden föld, és még egy vékonyka ösvény sem marad, hogy elvezesse a reménytől megfosztott embert a sivatagba. Ott, ahol nincs se ösvény, se épület, se kerítés, se tükör, se ablak, se fénykép – azaz kivonódik a világból mind a tér belakásának, mind a világ és a test láthatóságnak lehetősége –, tényleg elveszett minden remény. A brazil szerző szövege éppen ezért a katasztrófa nyelvén szólal meg, a mindig közelítő katasztrófa blanchot-i nyelvén, egy olyan szélsőségesen oszcilláló nyelven, melyben nemcsak különböző beszélők hangjai, kérdései és állításai fonódnak szétszalazhatatlanul egymásba, hanem a zsidó–keresztény hagyomány bizonyos elemei és textuális töredékei is elkeverednek egy Isten halálán túli univerzum visszavonhatatlanul tragikus világképével. A katasztrófa nyelve az összeomlás nyelve, melyben a logikus szerkesztésmódok és a stabilnak hitt szerkezeti struktúrák széthullanak, helyüket a parabázis, a folyamatos elmozdulás, az átmenetek struktúranélkülisége veszi át. A nyelvnek ez a teremtő paranoiája az írásjelek használatában is tetten érhető: a szöveg gyakorlatilag egyetlen feltartóztathatatlan, monológyszerű áradás, melyet hol kérdőjelek, hol pedig kettőspontok szakítanak meg. Az írásjelek azonban megfosztatnak eredeti használati funkciójuktól. A kérdésre nem jön – mert nem jöhet – semmilyen válasz, hiszen mind Isten, mind az ember elnémult, a kettőspontot pedig nem követi észszerű magyarázat, mivel a racionalitás szabályai többé már nem érvényesek sem a nyelven belül, sem azon túl. Kettőspont csak újabb kettősponthoz, kérdőjel csak újabb kérdőjelhez vezet. Rudinei Borges szövegvilága tehát a modernista kánon univerzális nietzschei tragikum-orientáltságát visszhangozza, úgy, hogy közben játékba hozza a Brazíliában egészen a mai napig meghatározó keresztény kultúra mélyrétegeit. A világ pusztulását azonban nem követi semmilyen antropocentrikus megváltás vagy újjászületés, csupán a szikra fellángolása a homokban, azaz az emberelőtti matéria izzása a kiüresedett természet közepén.